



**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

7. An qui voluntariè praelium, vel navigationem periculosam aggreditur, possit absolvi tanquam constitutus in periculo mortis? Et advertitur quoad absolutionem idem esse periculum, & articulum. Et ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76393)

infra in Ref. § 3 Nota & in to. 3. tr. 1. Refol. 41. § Secundam. in fine, & in tom. 9. tr. 7. Ref. 126. in fine.

p. 1. q. 2. num. 128. ubi sic ait: Quoad mulieres prægnantes proximas, aut vicinas partui, vel partus dolores jamjam sentientes, an dicantur posite in periculo mortis, ita ut possint à reservatis absolvi: multi multa dicunt. Navarrus in man. cap. 2. n. 9. in fine, dicit, quod periculum mortis limitandum est in muliere, quæ nunquam peperit, vel experta est partus difficiles. Idem fatetur Sotus in 4. dist. 18. q. 1. artic. 5. & Grassius part. 1. lib. 1. cap. 11. num. 7. & Fulgositius in l. 2. §. sed etsi qua cautioni, dicit hoc non habere locum in mulieribus rusticis, quæ pariunt sine dolore, ut plurimum, & pro nihilo dicunt parere etiam binos. Abbas tamen in cap. pastoralis, §. 1. n. 3. de offic. ordin. tenet, quod indistinctè habeat locum in omnibus mulieribus parturientibus. Et hæc sententia indistinctè admittenda est hoc modo, si scimus, jam ita partui propinquas, quæ dolores sentiant, & eo casu nulla est expectanda facultas à superiori, si verò non sunt ita partui propinquæ, tunc est expectanda Superioris licentia, quia non subest mortis periculum. Hæc omnia Bellocchius.

2. Sed contrarium præter Navarrum, & alios, quos ipse citat, docet etiam Finellius tr. de casu reservat. c. 8. n. 8. ubi asserit: Non qualibet prægnans paritura in eodem periculo mortis constituitur, sed ea quæ primum partum sit editura, vel quæ aliàs difficiles, & periculosos partus solita sit habere. Ita ille, & ego.

RESOL. VI.

An prægnantes sint in articulo mortis, ita ut absolvi debeant sicut cæteri moribundi? Ex part. 5. tr. 3. Refolut. 63.

Sup. hoc in §. 1. Ref. præterita, & in aliis ejus an. not.

Non desinam hic apponere opinionem ejusdem Hurtadi de Mendoza loc. cit. de fide vol. 1. disp. 84. sect. 8. §. 126. ubi sic ait: Primis gestationis mensibus prægnantes non esse in articulo mortis ob præcisam rationem prægnationis, quia tunc per se nullum imminet periculum, gestatio enim non minatur periculum, nisi in partu. Ut ergo qui lethali morbo premuntur, lento tamen eos non interrupturo, tam citò non possunt absolvi à privato Sacerdote ante tempus morti vicinum, ita nec prægnantes ante tempus partui vicinum, qui est mensis octavus completus, ineunte jam nono, partus enim septimestris est rarus, quapropter si ante id tempus urgeat confessionis præceptum, aut velit ipsa accipere Eucharistiam, est confessio facienda, ac si non prægnaret, nisi per accidens esset in aperto vitæ discrimine. At omnes prægnantes esse in mortis periculo, est probabile, dum sunt jam paritura; non est discrimen inter expertas, & inexpertas, imò inexpertæ sunt apertius in periculo, ob quod plures pereunt in primo partu, quàm secundo, aut tertio. His diebus in hac urbe interiere duæ primo partu repente criminibus inexpectatis confessione, & quæ multos partus felices sunt expertæ, tandem in officio moriuntur. Partus enim multas ob causas æquivalet gravi morbo, dum minus de morte cogitatur repente eam minatur. Opinor item omnem mulierem parituram teneri per se ad expianda crimina, antequam partu periclitetur, excusari autem per accidens ex ignorantia, aut inconsideratione, quia cum multæ quotidie pereant, nesciunt an ea fors eas continget, & quidem nulla prudens & timens Deum non se comparat ad moriendum, antequam se partui committat. Ita Hurtadus. Sed hæc opinio videtur aliquibus nimis ti-

gida, nam mortis articulus est ille, in quo frequenter moriuntur, sed in partu mulieres non frequenter pereunt; ergo dicendum est non omnes prægnantes jam parituras esse in articulo mortis, sed illas tantum quæ difficilem expertæ sunt partum, vel ad plurimum, quæ primò pariunt, ut ego alibi probabiliter cum multis Doctoribus probavi; quibus nunc addo Sanchez in Summa tom. 1. lib. 2. cap. 13. num. 4. Layman lib. 5. tract. 6. cap. 12. n. 13. Sotum in 4. distinct. 18. quæst. 1. art. 5. Grassium part. 1. lib. 1. cap. 11. num. 7. Floronum de casibus reservatis part. 1. cap. 4. §. 20. num. 4. Tannerum tom. 4. disputat. 6. quæst. 9. dub. 3. num. 74. Marchinum de peste part. 2. cap. 1. num. 24. Posslevinum de officio Curati cap. 7. num. 77. Alterum Hurtadum de Sacrament. Penitent. disputat. 10. difficult. 9. Finellium de casibus reservatis cap. 8. num. 8. & Fagundes pr. 2. lib. 1. cap. 1. num. 7. ubi docet tunc prægnantes esse in articulo mortis, quando nunquam pepererunt, & quando partus difficiles expertæ sunt. Et ideo Trullench in Bull. Cruciat. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 4. num. 5. sic ait: Indifferenter verum non videtur id, quod docet Sylvester ver. Absolutio 1. §. 10. omnes prægnantes posse absolvi ab omnibus reservatis, nisi quando difficiles partus solent habere. Ita ille, cui adde Ludovicum de la Cruz in Bulla Cruciatæ, disputatione 1. cap. 3. dubio 28. num. 6.

2. Verum his non obstantibus sententiam Hurtadi de Mendoza tenet etiam Abb. in cap. pastoralis, n. 3. de officio Ordinarj, & novissimè docet illam Petrus Bellocchius in praxi morali Tract. p. 1. q. 2. n. 129. ubi sic ait: Hæc de mulieribus prægnantibus sententia indistinctè admittenda est hoc modo in jam ita partui propinqua, quæ dolores sentiat, & eo casu nulla est expectanda Superioris licentia; si verò non sit ita partui propinqua, tunc est expectanda facultas à Superiore, quia non subest mortis periculum. Sic ille.

RESOL. VII.

An qui voluntariè prælium, vel navigationem periculosam aggreditur, possit absolvi tanquam constitutus in periculo mortis?

Et advertitur quoad absolutionem idem esse periculum, & articulum.

Et notatur quemcumque Sacerdotem potentem aliàs absolvere saltem à venialibus, habere facultatem in articulo mortis absolvendi quoscumque penitentes à quibuscumque peccatis, & censuris quantumvis aliàs reservatis Sedi Apostolica, aut cuiusvis alteri Superiori; etiamsi præsens sit proprius Sacerdos, qui aliàs habeat facultatem absolvendi ab omnibus.

Et docetur, quoad quando Sacerdos est impediens heresi, apostasia, schismate, & similibus impedimentis mortis penitenti, tunc non potest in articulo mortis absolvi ab illo, si adsit alius censura carens, aut prædictis, & similibus vitiis.

Et an possit Sacerdos absolvere à reservatis in articulo mortis, quando penitens solum habet reservatas, adest tamen Parochus, vel alius Sacerdos expressus ab Episcopo pro audiendis confessionibus?

Et quid si cum reservatis habeat penitens aliqua peccata non reservata, & adsit Parochus, vel alius approbatus, an tunc sint præferendi simplici Sacerdoti? Ex p. 11. tr. 5. & Misc. 5. Ref. 29.

§. 1. Supponendum est id quod alibi probavimus, quoad absolutionem idem esse periculum, & articulum mortis, & ita me citato docet ex pluribus

pluribus Dicastillis ubi infra. Sed Sanch. in *Summa* *rom. 1. l. 2. c. 13. n. 1.* limitat hanc sententiam cum Corduba, ut morali necessitate cogente, absolvendus in id periculum incidere debeat. Explicat Sanchez supra cum Corduba, ut, si necesse alicui sit ex urgenti causa navigationem periculosam, aut praelium aggredi: quando enim propria sponte aggreditur, non dicitur constitutus in mortis periculo, sed ipse vult se constituere. Unde stando in hac limitatione, quam adducit Sanchez, respondendum videtur ad dubium huius resolutionis negativè.

2. Sed ut verum fatear, hæc sententiâ Sanchez nunquam mihi arsit, & novissimè invenio eam repellere Dicastillum de *Sacram. tom. 2. tr. 8. disp. 10. dub. 16. n. 410.* Nam eo ipso quod quis licite potest aggredi prædictam navigationem, vel interesse praelio cum prædicto periculo, etiam si alias possit aliam vivendi rationem instituire, si tamen velit alterutrum illorum periculum subire, censetur constitutus in periculo mortis, ut possit absolvi, atque imprius praelium justum, statisque militia, & navigatione instituta per maria, sunt res utiles, & fere necessarîe Republicæ. Quod debet fieri in Republica per aliquos homines, sive hos, sive illos. Unde, si cert bonum proprium & speciale, grave & alicujus momenti censetur sufficiens, ut talis homo diceretur constitutus in tali periculo; ita etiam bonum commune Reip. itaque universim loquendo, qui non in fraudem legis reservationis peccatorum, & censurarum, sed quia sic placet vitam instituire, & e re sua fore judicat vel navigationem ingredi, vel militiam, vel praelium, etiam si alias possit aliud vitæ institutum sequi, censetur sufficienter constitutus in articulo mortis, ut possit absolvi. Quod sic amplius declaro: Vel ille homo qui navigationem aggreditur, aut praelium, quando habet casus reservatos peccati, aut non peccat: Si dicas peccare, durum omnino videtur ex vi præcepti reservationis peccati, velle illum obligare ad non navigandum, vel praeliandum alias licite, neque id potest sufficienter probari: nec enim præceptum illud videtur obligare ad existendum, & permanendum in eo statu, in quo suo tempore possit; atque adeo, cogatur ire ad Superiorem per se, vel per alium pro beneficio absolutionis; solum enim ex vi reservationis tenetur ad hoc, ut quando inflet præceptum confitendi, compareat, si possit, coram Superiore. Si verò dicatur, ut verum est, non peccare aggrediendo praelium seu navigationem; non video, cur homo certus id facere, non possit absolvi, cum jam moraliter censetur constitutus in periculo. Quod autem sit constitutus à se, & propria voluntate, si alioquin se licite constituit, parum refert. Accedit quod si de facto se constituat, etiam si propria voluntate id faciat, jam semel constitutus poterit absolvi; neque id ut puto negabunt adversarij, si peccaverit se constitutendo, sive non, tunc enim si non possit se abducere ab aliquo periculo, jam saltem perseverantia est necessaria; sicut etiam si quis lethaliter, aut periculosè seipsum vulneraverit, sciens & volens, poterit nihilominus absolvi. Ex quo sic argumentor pro nostro casu. Ille cum casibus reservatis vult aggredi praelium, aut navigationem, non peccat, & semel ingressus potest absolvi; ergo jam jam ingressus censetur esse moraliter in eodem periculo, a quo alias non tenetur se subducere, & abstinere: ergo frustra negabitur illi absolutio permittitur in periculo mortis. Confirmatur, quia eo ipso, quod tale institutum vitæ aut talis actio permittitur tali homini, censetur in Ecclesia inter eos, qui pro tunc sunt in periculo. Et hæc omnia docet Dicastillum ubi supra.

Tom. 1.

3. Notandum est hic, sententiam quam ego alibi solum tanquam probabilem admiseram, novissimè, absolute, & tanquam probabiliorè docere Dicastillum ubi supra *dub. 14. n. 37.* videlicet quemcumque Sacerdotem potentem alias absolvere saltem à venialibus, habere facultatem in articulo mortis absolvendi quoscumque pœnitentes, à quibuscumque peccatis & censuris, quantumvis alias reservatis. Secundi Apostolicæ, aut cuivis alteri Superiori, etiam si præfens sit proprius Sacerdos, qui alias habeat facultatem absolvendi ab omnibus. Et respondet ad omnia argumenta adversariorum: limitat tamen hanc sententiam, quod quando sacerdos est impeditus hæresis, apostasia, aut schismate, & similibus impedimentis, notis pœnitenti, tunc non potest pœnitens in articulo mortis absolvi ab illo, si adsit alius censuris carens, aut prædictis, & similibus vitiis.

4. Sed stando in opinione contraria, quæritur an possit simplex Sacerdos absolvere à reservatis in articulo mortis, quando pœnitens solum habet reservata; adest tamen Parochus, vel alius Sacerdos expositus ab Episcopo ad audiendas confessiones.

5. Negativam sententiam docet Sanchez ubi supra *n. 10.* Suarius *disp. 26. sect. 4.* Zambran. *c. illo 4. dub. 4. n. 16.* Probat, quia cessat necessitas, & approbatus ad audiendas confessiones est absolute & simpliciter Confessarius ab Ecclesia designatus, licet impeditus sit quoad reservata.

6. At ego affirmativè sententiæ adhaereo, quam tuetur Dicastil. ubi supra *n. 398* nam dicere quod talis Ordinarius, aut delegatus, aut approbatus habeat potius jus ad audiendas confessiones (ut ait Sanchez) quam alius simplex sacerdos, aut est petere principium, & assumere pro antecedenti id ipsum de quo disputamus, aut est assumere falsum, aut omnino extra rem. Quæ omnia sigillatim probò. Si enim dicat Sanchez habere potius jus ad audiendas confessiones casuum sibi alioquin reservatorum, petit principium, & assumit pro antecedenti id, de quo disputamus, ut patet. Si autem dicat habere potius jus ad audiendas confessiones, id est ad efficiendum Sacramentum confessionis in aliqua materia quæcumque sit vagè & indeterminate, falsum assumit. Nam etiam simplex sacerdos habet potestatem efficiendi verum sacramentum, saltem circa peccata venialia, vel mortalia jam ritè confessa, quod est tam verè & propriè sacramentum Confessionis, atque factum circa mortalia non confessa; ad quod sacramentum non minus jus habet simplex sacerdos, quam Parochus, aut Delegatus ad sacramentum aliquod factum etiam circa mortale. Si denique dicat habere potius jus ad audiendas confessiones mortalium non reservatorum; adeo verum est, ut ipse sit tantum, qui habeat jus; simplex verò sacerdos nullo modo. Hoc tamen omnino est extra rem; nam quod habeat potestatem circa alia peccata, impertinens est ad potestatem circa reservata, nec ob eam causam censi debet habere alias potius jus ad confessionem circa reservata, quorum non est iudex competens, alioquin sequeretur quod si essent duo sacerdotes, quorum unum non habeat tot casus reservatos, à quibus non possit absolvere, atque habeat alius, verbi gratia, si uni referrentur blasphemiam, & Sodomiam, & alteri tantum blasphemiam, hunc debere præferri alteri, quia in hoc sensu haberet potius jus, quam alius, siquidem ad plura peccata absolvenda se posset extendere, quam alius, quod nemo sanæ mentis concedit. Nam habere potestatem ad aliquod peccatum absolvendum, ad quod non habet alius, solum in ea re inducit inæqualitatem, non in alio extra illam rem.

Alibi supra in tr. 4. Resol. 43. & si placet lege alias Resol. eius annot. & signanter in tom. 3. tr. 1. Resol. 41. § Itaque.

Sup. hac limitatione signanter in Resol. 1. an. not. præterita.

Sup. hoc si vacas ocio lege doctrinam Resol. 1. not. præterita, & aliarum eius not. signanter, sicut dicitur Resol.

7. Præterea si ineptè quis diceret iudicem habentem potestatem ad iudicandum in causis unius oppidi omnino diversi Regni, aut Provinciae, habere potius jus ad iudicandum de causis alterius Provinciae, quam privatus aliquis homo. Item iudicem Ecclesiasticum constitutum ad iudicandum de causis, verbi gratia decimalibus, eo ipso habere jus ad iudicandum potius quam alium de causis Sacramento, aut de causis fidei; vel iudex civilis de causis militum qui sunt in castris: sunt enim hæc jurisdictiones circa materias longè diversas: Pari ratione in nostro casu, non ex eo, quod unus Sacerdos habeat jurisdictionem circa quædam peccata, censetur habere potius jus circa alia, quæ non sunt aliâ materia illi subiecta. Itaque existimo in illo casu, etiam supposita sententia, sub cuius suppositione disputamus, quemcumque Sacerdotem, etiam simplicem, alias aptum æquè benè posse absolvere à reservatis sibi, & Parocho; respectu enim illorum peccatorum extra articulum mortis uterque est simplex Sacerdos. Hucusque Dicastrillus; qui tamen optime subdit; Quod si in tali casu penitens habeat simul cum reservatis mortalia non reservata; tunc præferendus erit, qui habet facultatem absolventi à mortalibus non reservatis ei, qui est simplex Sacerdos, quia hic habet jus absolventi aliqua mortalia, quæ tenetur penitens præcepto divino confiteri proprio Sacerdoti, qualis est hic comparatione illorum.

RESOL. VIII.

An venientes possint absolvi à quocumque Sacerdote ab omnibus reservatis tanquam constituti in periculo mortis?

Et quid de obsessis, & obsidentibus?

Et asseritur mulieres etiam gravidas, quæ sunt vicinæ partui, & dolores jam sentiunt, posse à reservatis absolvi.

Et advertitur, quid est faciendum, quando Confessor absolvit penitentem de aliquo casu reservato non habens jurisdictionem? Ex part. 11. tr. 3. & Milcel. 3. Ref. 2.

* Quæ nunc hanc sequitur.

§. 1. DE hoc casu dum hæc scriberem interrogatus fui nomine cuiusdam Capellani treremium Militenium, & adduxi me ipsum in p. 5. tr. 3. ref. 62. * sed quia quærebant Auctores, qui absolute assererent partem affirmativam, attuli Joannem Henricum in q. moral. sect. 5. p. 1. n. 1. ubi sic ait: [Algunos Doctores citados por Tomas Sanchez afirman, que el que esta codenado à galeras, non esta en peligro necessario de muerte, y consequentemente no esta en esse articulo. Pero mas creo, que el no parecer à estos Doctores, que no es peligro de muerte el estar en galeras, es por no aver visto lo que alli passa, que por faltar le cosa alguna para articulo, y peligro de muerte. Y assi yo que he visto los peligros que alli ay, juzgo con Manuel de Sà que este es verdadero articulo de muerte; porque si segun todos los Doctores el primer dia que un enfermo cae de dolor de costado, ò de polmonia, ò modorra entra en el verdadero articulo de muerte y no es menester esperar à que este el enfermo agonizando, quien puede dudar de que el primer dia que un hombre entra en galeras, tenga la muerte mas à los ojos, que el enfermo mas peligroso? Este punto se ha disputado en conclusiones en una Religion muy grave, y los Maestros mas doctos que alli asistieron, resolvieron que la opinion de Manuel de Sà era probable, y lo mismo me respondio à mi un Padre muy do-

cto de la Compañia de Jesus.] Ita ille, cui adde etiam Duardum in Bulla Cœna lib. 3. §. 2. q. 2. n. 6. & 15. & licet Sanchez contrarium doceat, quod non censetur esse in proximo periculo, eò vel maxime, quod superveniente necessitate longioris peregrinationis soleant habere Sacerdotes pro confessionibus excipiendi. Verum hac ratione non obstante, adhuc putarem posse absolvi. Et ratio est, quia licet non semper sint in proximo actuali periculo, tamen illud semper probabiliter timent; sic Mazzuchellus de cas. reserv. disp. 1. q. 3. diffie. 28. n. 106.

2. Sed quid dicendum de obsessis, & obsidentibus? de hoc casu etiam interrogatus fui, annis elapsis tempore obsidionis Civitatis Cremonæ auxilio Dei, & prudentia, ac fortitudine Excell. Marchionis de Catzena ab incurfu Gallorum feliciter liberata, & tunc adduxi Mazzuchellum. ubi supra n. 99. sic asserentem. Tertio enumerantur obsessi, & obsidentibus; Intellige tamen cum triplici limitatione. Primo, quod nomine obsessorum ij tantum veniant, qui actu incumbunt defensionis Oppidi, vel Civitatis obsessæ; non verò alij, qui in loco tuto recepti possunt esse immunes ab ictibus inimicorum, nisi forte etiam ipsi probabiliter timent in ipsos crudelius post expugnationem, quæ verisimiliter timeretur, levitum hostem, & ante expugnationem desperarent omnem copiam Confessoris habentis legitimam auctoritatem absolventi.

3. Secundo, quod bellum sit utrinque iustum; id est obsidio sit iusta ex parte obsidentium, & ex parte obsessorum sit iusta defensio.

4. Tertio, quod qui obsidentur de proximo expugnentur bombardis obsidentium, & pariter obsidentes ipsi arceantur de propè bombardis obsidentium. Unde si ij qui obsidentur, non expugnentur bombardis obsidentium, aut obsidentes ipsi à longè starent; tunc quia non censentur in proximo mortis periculo, inde est, ut non possint à simplici Sacerdote absolvi. Sicut nec obsidentes ipsi absolvi possent, quoties ex parte illorum bellum esset iniustum, neque obsessi, dato quod ex parte illorum esset iniusta defensio. Hæc ille, qui citat Bossium, Ripam, Sylvestrum, & alios.

5. Nota etiam non desisse Doctores, asserentes mulieres etiam gravidas, quæ sint vicinæ partui, & dolores jam sentiant posse à reservatis absolvi; licet alias peperissent, & fuissent expertæ se non periclitari in partu, nec pati notabilem difficultatem, quales sunt feminæ rusticæ, quæ modicum difficultatem in pariendo patiuntur, etiam si gemellos pariant. Ratio autem horum DD. est, quia qualibet mulier gravis, licet sit assuetæ facilliter parere, tamen est reputanda in mortis periculo, cum partus de sua natura sit res periculosa. Et sicut qui plures tempestates maris evasit, adhuc tamen censetur in mortis periculo, si in nova maris tempestate sit; ita mulier ea, quæ partui est proxima, censenda est in mortis periculo: non obstante quod aliâ experta sit se parere sine difficultate, & periculo; & tum quia possit contingere, ut in utero haberet gemellos, vel partum majorem solito; Et ita hanc sententiam præter alios Doctores à me citatos tenet Magister Inojola in directorio vers. circa absolutionem à peccatis fol. 306. ubi sic ait: Quis verò censendus sit articulus mortis, scire opus est; ne forsitan moraliter distinguentes articulum, & periculum probabile, negemus periclitanti spiritualium subsidium ab Ecclesia constitutis in articulo mortis salubriter præstitutum. Pix namque doctrinæ multum aridet sententia Sylvestri, & Navari, docentium quod periculum mortis, licet naturaliter, & physice differant, non tamen moraliter in materia favorabilissima animabus periclitantibus,